

Η αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και Επικοινωνιών στο μάθημα των Θρησκευτικών

Αντώνιος Ε. Μπιτσάκης
anbitsakis@yahoo.gr

Σχολικός Σύμβουλος Θεολόγων

Περίληψη. Το παρόν άρθρο έχει ως σκοπό να επισημάνει τη σημασία των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στη διδακτική πράξη και να προτείνει τρόπους αξιοποίησής τους στη διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών, ώστε να γίνει αυτή περισσότερο ελκυστική, ενδιαφέρουσα και αποτελεσματική μέσα σε ένα σύγχρονο περιβάλλον μάθησης. Περιλαμβάνει ανάλυση του θεωρητικού πλαισίου στο οποίο βασίζεται η διδασκαλία και η μάθηση με τη χρήση ΤΠΕ, καθώς και ένα ενδεικτικό σχέδιο μαθήματος της Γ' Γυμνασίου (Δ.Ε.10). Η σημασία της χρήσης των Νέων Τεχνολογιών στην εκπαίδευση κρίνεται απαραίτητη και μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στην ενίσχυση της ποιότητας της διδασκαλίας αλλά και γενικότερα στον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος. Οι ΤΠΕ μπορούν να αναβαθμίσουν και να τροποποιήσουν το ρόλο των εκπαιδευτικών, των μαθητών και της διδακτικής πράξης.

Λέξεις κλειδιά: ΤΠΕ, Θρησκευτικά, Διαδίκτυο, Ιστοεξερεύνηση, Κατακόμβες.

Εισαγωγή

Με τον όρο "Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών" (ΤΠΕ) χαρακτηρίζονται "οι τεχνολογίες που επιτρέπουν την επεξεργασία και τη μέθοδο μετάδοσης μιας ποικιλίας μορφών αναπαράστασης της πληροφορίας (σύμβολα, εικόνες, ήχοι, βίντεο) και αφετέρου τα μέσα που είναι φορείς αυτών των άυλων μηνυμάτων" (Κόμης, 2004). Οι τεχνολογίες αυτές αφορούν τους Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές (Η/Υ) ή σε μέσα που στηρίζονται στη χρήση των Η/Υ, όπως το Διαδίκτυο (Internet), τα πολυμέσα (Multimedia), τα Υπερμέσα (Hypermedia) κ.ά. Οι ΤΠΕ αντιμετωπίζονται από ένα μεγάλο μέρος της κοινωνίας ως μοχλός ανάπτυξης και προόδου, ενισχύοντας έτσι την άποψη ότι η εκπαίδευση πρέπει να συμβαδίζει με τις τεχνολογικές εξελίξεις.

Οι ΤΠΕ έχουν εισβάλει με ραγδαίο ρυθμό σε πολλούς τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας σε παγκόσμιο επίπεδο, δημιουργώντας νέα δεδομένα στην κοινωνική και οικονομική ζωή των ανθρώπων. Ένας από τους τομείς αυτούς είναι και η εκπαίδευση, η οποία όπως ήταν φυσικό δεν μπορούσε να μείνει στο περιθώριο των τεχνολογικών εξελίξεων. Μέσα στο τεράστιο εύρος πληροφοριών που διακινούνται στο διαδίκτυο, έχει διαμορφωθεί η λεγόμενη κοινωνία των πληροφοριών και της μάθησης, συνιστώντας έτσι νέες συνθήκες στη διαδικασία. Σε αυτόν τον τύπο κοινωνίας η γνώση αποτελεί δύναμη (Μαυρογιώργος, 1999).

Οι πολίτες στην κοινωνία της πληροφορίας έχουν ανάγκη από γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες προς όφελός τους.

Από ψυχολογική άποψη είναι γνωστή η "ανακαλυπτική μάθηση" (discovery learning) του J. Bruner (1986), καθώς και η θεωρία του J. Piaget ο οποίος πίστευε πως οι μαθητές

μαθαίνουν καλύτερα όταν μπορούν να ανακαλύπτουν τη γνώση μέσω διερεύνησης και πειραματισμού, και με την ενεργητική συνεργασία δασκάλου και μαθητή. Ο ίδιος τόνιζε ιδιαίτερα την ανάγκη δημιουργικής και αυτενεργού ανακάλυψης των νέων γνώσεων. Όπως υποστήριζε, στη διαδικασία της μάθησης εκείνο που χρειάζεται είναι να καταστήσουμε το παιδί ικανό να μάθει πώς πρέπει να μαθαίνει, ώστε να εξελίσσεται και να συνεχίζει να αναπτύσσεται και μετά το σχολείο (Δανασσής, 1996). Αλλά και σύμφωνα με την κοινωνικό εποικοδομισμό (social constructivism) του Vygotsky (1993) που συμπληρώνει τον προσωπικό εποικοδομισμό (personal constructivism) του Piaget κάθε μαθητής κτίζει το δικό του νοητικό κόσμο, στηριζόμενος στις προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες του διαμέσου της κοινωνικής αλληλεπίδρασης με τους συμμαθητές του, το δάσκαλό του καθώς και το ευρύτερο εκπαιδευτικό και κοινωνικό πλαίσιο (Υ.Π.ΔΒ.Μ.Θ.-Π.Ι., 2011; Κόμης, 2004; Ράπτης και Ράπτη, 1998; Σολομωνίδου, 2006).

Στην παρούσα εργασία, έπειτα από το θεωρητικό πλαίσιο, επιχειρούμε να αξιοποιήσουμε τις ΤΠΕ στην διδακτική πράξη με μια πρόταση διδασκαλίας στο μάθημα των Θρησκευτικών της Γ' Γυμνασίου.

Οι ΤΠΕ στην εκπαίδευση

Στο χώρο της εκπαίδευσης οι ΤΠΕ δημιουργούν, αναμφίβολα, νέες ευκαιρίες. Παρέχουν τη δυνατότητα για άμεση πρόσβαση σε πηγές, πληροφορίες και υλικό, πολυτροπική διδασκαλία (με τη χρήση κειμένων, εικόνων, ήχου, βίντεο), οπτικοποίηση των πληροφοριών του μαθήματος, παρουσιάσεις, "εικονικές" επισκέψεις και συμμετοχή σε διαδραστικά περιβάλλοντα και δίκτυα κοινοτήτων μάθησης (Καράμηνas, 2006; Κατωπόδης 2010).

Τα ισχύοντα Προγράμματα Σπουδών, το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) και τα επιμέρους Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (ΑΠΣ) της υποχρεωτικής εκπαίδευσης αναφέρονται σε μια πλειάδα δεξιοτήτων που πρέπει να καλλιεργηθούν στο μαθητή στο σύγχρονο σχολείο. Μεταξύ άλλων διακρίνουμε την δεξιότητα της επικοινωνίας, την δεξιότητα-ικανότητα χρήσης ποικίλων πηγών και εργαλείων πληροφόρησης και επικοινωνίας με στόχο αφενός την εξεύρεση, ανάλυση, αξιολόγηση και παρουσίαση πληροφοριών και, αφετέρου, την προστασία από την πληροφοριακή ρύπανση και την ικανότητα συνεργασίας με άλλα άτομα σε ομαδικές εργασίες, μέσα από το σεβασμό, την αναγνώριση και τη βέλτιστη κοινωνική αλληλεπίδραση (Μακρή-Μπότσαρη, 2006).

Η διείσδυση της ψηφιακής τεχνολογίας στο χώρο της εκπαίδευσης δημιουργεί νέα δεδομένα και απαιτήσεις. Η εκπαίδευση καλείται περισσότερο από κάθε άλλο θεσμό να συμβάλλει στην προετοιμασία των πολιτών ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στους όρους που επιβάλλει η νέα αυτή «ψηφιακή εποχή» (Εμβαλωτής, 2002).

Οι ΤΠΕ μπορούν να αναβαθμίσουν και να τροποποιήσουν τον ρόλο των εκπαιδευτικών, των μαθητών καθώς και της διδακτικής πράξης. Από όσα θα εκτεθούν στη συνέχεια θα καταδειχθεί η σημασία τους στα πλαίσια της σύγχρονης εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Ο μαθητής από παθητικός δέκτης γνώσεων γίνεται ενεργητικός παράγοντας της διδακτικής μαθησιακής διαδικασίας. Γίνεται δημιουργός, κριτικός ερευνητής και διαχειριστής της γνώσης και τελικά κυρίαρχος της σχολικής μάθησης (Καράμηνas, 2006; Κατωπόδης, 2010; Κογκούλης, 2005α). Με την χρήση ΤΠΕ οι μαθητές αποκτούν κίνητρα, συλλέγουν και διαχειρίζονται πληροφορίες, παρουσιάζουν καλύτερα τις εργασίες τους και το υλικό,

αποκτούν καλύτερη κατανόηση και αφομοίωση των πληροφοριών, εξοικειώνονται με τις τεχνικές μοντελοποίησης (Παναγιωτακόπουλος κ.ά., 2003; Κόμης, 2004). Αποκτούν ικανότητα να συνεργάζονται με τους συμμαθητές τους σε δίκτυο, να επιλύουν προβλήματα, να δρουν στο εκπαιδευτικό υλικό και να παίρνουν ανατροφοδότηση, διαμορφώνοντας την πορεία της μαθησιακής διαδικασίας και τέλος αποκτούν βάσεις για την δια βίου μάθηση (Καλούρη-Αντωνοπούλου & Σιγάλας, 2006).

Ο εκπαιδευτικός από απλός μεταδότης γνώσεων (παρουσιαστής, ομιλητής) γίνεται βοηθός, σύμβουλος, συνεργάτης, καθοδηγητής, συντονιστής, εμπυχωτής. Παρουσιάζει μόνο ένα σχέδιο εργασίας των μαθητών, δίνει τις γενικές κατευθύνσεις, ενθαρρύνει την πρωτοβουλία και τη δράση τους και επισημαίνει τις πολλές πτυχές ενός θέματος, τονίζοντας τα βασικά του σημεία. (Καράμηνας, 2006; Κατωπόδης, 2010; Μητροπούλου, 2008; Κογκούλης, 2005α; Λαφατζή, 2005).

Επίσης, ο εκπαιδευτικός με τη χρήση ΤΠΕ μπορεί να αναθεωρήσει στρατηγικές για την διδασκαλία, να έχει περισσότερες ευκαιρίες για εφαρμογή της ομαδοσυνεργατικής μορφής διδασκαλίας αλλά και για εξατομικευμένη παιδαγωγική παρέμβαση, να έχει καλύτερη αντίληψη για τα μαθησιακά αποτελέσματα που επιτυγχάνουν οι μαθητές, να προωθήσει τη διερευνητική, ενεργητική και βιωματική μάθηση και να επαναπροσδιορίσει το ρόλο του ως προς τον προγραμματισμό, την καθοδήγηση και την ανατροφοδότηση των μαθητών (Καλούρη – Αντωνοπούλου & Σιγάλας, 2006).

Απαιτείται, όμως, από τους εκπαιδευτικούς να αναπτύξουν νέες ικανότητες στην οργάνωση του μαθήματος και στη διαχείριση της τάξης, καθώς και να αναθεωρήσουν και να αναπτύξουν τις παιδαγωγικές τους ιδέες για να προσεγγίσουν με επιτυχία τα διδακτικά τους καθήκοντα στο περιβάλλον των Νέων Τεχνολογιών. (Χρονάκη, 2004; Λαφατζή, 2005; Ράπτης & Ράπτη, 1998). Η χρήση των ΤΠΕ στη διδακτική διαδικασία δεν μπορεί να υποκαταστήσει το δάσκαλο, ο οποίος, όπως προαναφέραμε, μετασχηματίζεται σε συντονιστή, διευκολυντή και εμπυχωτή της όλης διαδικασίας. Επίσης, δεν μπορεί να ακυρώσει την ανάγκη αλληλεπίδρασης του μαθητή με το περιβάλλον του και τα εκπαιδευτικά υλικά δια των πέντε αισθήσεών του, όπως και τη σημασία των συμβατικών εκπαιδευτικών μέσων και των πειραμάτων. Επομένως, οι ΤΠΕ λειτουργούν συμπληρωματικά σε σχέση με τα υπόλοιπα μέσα, διαφορετικά ο μαθητής αποξενώνεται από το περιβάλλον του και αποκόπτεται από την πραγματικότητα. (Καλούρη-Αντωνοπούλου & Σιγάλας, 2006).

Όσον αφορά στο διαδίκτυο, ο εκπαιδευτικός είναι ανάγκη να το αντιμετωπίζει ως πηγή πληροφοριών, ως βοηθητικό μέσο εκμάθησης και ως πηγή άντλησης υλικού για το μάθημα.

Από τα προαναφερθέντα συνάγεται ότι η πραγματικότητα των ΤΠΕ επιφέρει αλλαγές στον τρόπο άσκησης του λειτουργήματος του εκπαιδευτικού, ο οποίος πρέπει να μάθει να τολμά προκειμένου να χρησιμοποιήσει τα ηλεκτρονικά μέσα που έχει στη διάθεσή του. Οι μαθητές θα πρέπει να μάθουν να χρησιμοποιούν με τρόπο κριτικό τα στοιχεία του σύγχρονου ηλεκτρονικού πολιτισμού. Είναι απαραίτητο να αναλογιστεί ο καθένας τις δυνατότητες και τα όρια των ηλεκτρονικών μέσων (Κογκούλης, 2005β).

Οι ΤΠΕ στο μάθημα των Θρησκευτικών

Η εφαρμογή των ΤΠΕ ειδικότερα στο μάθημα των Θρησκευτικών προσφέρει νέους τρόπους για την παρουσίαση του περιεχομένου της μαθησιακής ύλης. Ο Θεολόγος εκπαιδευτικός μεταδίδει το μήνυμα της Αλήθειας για τον Χριστό και γενικότερα για την Ορθόδοξη πίστη,

χρησιμοποιώντας σύγχρονες διδακτικές μεθόδους. Οι μαθητές προσεγγίζοντας το μάθημα με ένα σύγχρονο και ταυτόχρονα ελκυστικό και ευχάριστο, εμπλέκονται στην διδακτική διαδικασία, δραστηριοποιούνται και ενεργοποιούνται βιωματικά. Αναζητούν, ερευνούν, συγκρίνουν και αναλύουν πληροφορίες. Εκτίθενται σε διλημματικές καταστάσεις, επιλέγουν την ορθή (Ορθόδοξη) πληροφορία μέσα από ένα πλήθος πηγών, οδηγούνται αβίαστα σε εκτιμήσεις και παραδοχές, που δύσκολα θα αποδέχονταν σε ένα μονότονο δασκαλοκεντρικό μοντέλο διδασκαλίας. Επιπλέον, αλληλεπιδρούν με άλλα άτομα (προγράμματα πολυμέσων). Παρέχουν ευκαιρίες για συζητήσεις μεταξύ μαθητών και αναπτύσσουν την επικοινωνία τους με μαθητές από άλλα σχολεία. Έτσι ευνοείται η ενδοσχολική, διασχολική και παγκόσμια επικοινωνία (Κογκούλης, 2005α; Κατωπόδης, 2010).

Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές αποκτούν γνώσεις γύρω από την χριστιανική πίστη και την Ορθόδοξη χριστιανική παράδοση, προβληματίζονται, στοχάζονται, επεξεργάζονται κριτικά θρησκευτικές παραδοχές, αξίες, στάσεις, (ΥΠ.Ε.Π.Θ., 2003) και τελικά διαμορφώνουν την προσωπικότητά τους και το ήθος τους μέσα σε ένα κλίμα αγάπης και ελευθερίας.

Η χρήση των ΤΠΕ δεν είναι μονότροπη. Έχει πολλές διαβαθμίσεις. Οι εκπαιδευτικοί μπορούμε να τις αξιοποιήσουμε με διάφορους τρόπους όπως π.χ.:

- Να αναζητήσουμε πηγές και βιβλιογραφία.
- Να οπτικοποιήσουμε τις πληροφορίες του μαθήματος.
- Να εφαρμόσουμε πολυτροπική διδασκαλία με τη χρήση κειμένων, εικόνων, ήχου, video, και με συμμετοχή των μαθητών σε διαδραστικά περιβάλλοντα μάθησης και δίκτυα κοινοτήτων μάθησης.
- Να γνωρίσουμε έτοιμο υλικό και ιστοσελίδες που συνδέουν τα Θρησκευτικά με άλλα αντικείμενα (π.χ. ζωγραφική, μουσική κ.λπ.).
- Να δημιουργήσουμε δικές μας παρουσιάσεις (Power Point, Video).
- Να επισκεφτούμε "εικονικά" βυζαντινά και εκκλησιαστικά μουσεία, πινακοθήκες, αρχαιολογικούς χώρους.

Παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ

Η παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ επιτυγχάνεται σε ένα ολοκληρωμένο μαθησιακό πλαίσιο, το οποίο περιλαμβάνει διδακτικά σενάρια (σενάρια διδασκαλίας). Οι γνωστικές και κοινωνικοπολιτισμικές προσεγγίσεις για τη μάθηση ενδείκνυνται για τη σχεδίαση και ανάπτυξη μαθησιακών δραστηριοτήτων και διδακτικών σεναρίων με την υποστήριξη των ΤΠΕ.

Τεχνολογικές προσεγγίσεις που αξιοποιούνται αφορούν λογισμικά έκφρασης, αναζήτησης και επικοινωνίας της πληροφορίας, πληροφοριακά μαθησιακά περιβάλλοντα μέσω ανακάλυψης, διερεύνησης και οικοδόμησης της γνώσης. Η παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ υπό το πρίσμα των θεωριών της οικοδόμησης της γνώσης εφαρμόζεται κυρίως με την ένταξή τους στη μαθησιακή διαδικασία ως γνωστικών και διερευνητικών εργαλείων.

Ως γνωστικά εργαλεία θεωρούνται οι τεχνολογίες που υποστηρίζουν γνωστικές διεργασίες όπως είναι η σκέψη, η επίλυση προβλημάτων και η μάθηση. Ο μαθητής χρησιμοποιεί εφαρμογές λογισμικού και τεχνολογίες για να αναπαραστήσει τις γνώσεις του, εμπλέκοντάς τον έτσι σε νοηματοδοτημένες διεργασίες κριτικής σκέψης σχετικά με ένα υπό μελέτη θέμα. Με την έννοια αυτή ο υπολογιστής λειτουργεί ως "διανοητικός συνεργάτης" του μαθητή με στόχο την οικοδόμηση της γνώσης (Υ.Π.ΔΒ.Μ.Θ.- Π.Ι., 2011, σ.116).

Οι ΤΠΕ αξιοποιούνται παιδαγωγικά με την:

- παροχή πολλαπλών αναπαραστάσεων της πραγματικότητας.
- εστίαση στην οικοδόμηση και όχι στην αναπαραγωγή της γνώσης.
- δημιουργία αυθεντικών μαθησιακών δραστηριοτήτων, βασισμένων σε πραγματικές καταστάσεις.
- καλλιέργεια του αναστοχασμού.
- υποστήριξη της συνεργατικής μάθησης και της οικοδόμησης της γνώσης (Υ.Π.ΔΒ.Μ.Θ.- Π.Ι., 2011, σ.116-117).

Τα ενδεικτικά τμήματα από τα οποία δομείται το σενάριο διδασκαλίας με την υποστήριξη των ΤΠΕ συνοψίζεται στα εξής:

- Τάξη αναφοράς και εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα
- Τίτλος σεναρίου.
- Συμβατότητα με το Πρόγραμμα σπουδών.
- Παιδαγωγική προσέγγιση.
- Διδακτικοί στόχοι.
- Πρωτοτυπία.
- Μαθησιακές δραστηριότητες.
- Τρόπος οργάνωσης διδασκαλίας και ρόλοι μαθητών.
- Εκτιμώμενη διάρκεια.
- Αξιολόγηση.
- Επεκτασιμότητα (Υ.Π.ΔΒ.Μ.Θ.- Π.Ι., 2011, σ.117).

Επίσης, η παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ στο Γυμνάσιο προκύπτει κυρίως από την υλοποίηση μαθησιακών δραστηριοτήτων με τον υπολογιστή σε ποικιλία θεμάτων με κυρίαρχες τις νέες δυνατότητες προσέγγισης της γνώσης, την πληροφορία και την επεξεργασία της, την επικοινωνία, αλλά και την ψυχαγωγία (Κόμης, 2004). Ο ρόλος της επιστήμης των υπολογιστών και των ΤΠΕ στο Νέο Λύκειο, φαίνεται να αλλάζει και δίνεται έμφαση στην ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας των μαθητών. Εκτός από τα μαθήματα της επιστήμης των υπολογιστών τη Β' και Γ' Λυκείου σημαντική είναι και η παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ στο μάθημα της Ερευνητικής Εργασίας, αφού οι εργασίες ανοίγουν οριζόντες αναζήτησης, προάγουν τη συλλογικότητα και τη συνεργασία και δημοσιεύονται στο διαδίκτυο (Υ.Π.ΔΒ.Μ.Θ.- Π.Ι., 2011, σ.120).

Υλικό για την παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο - και για το μάθημα των Θρησκευτικών - διατίθεται στις εξής ηλεκτρονικές διευθύνσεις:

- <http://www.e-yliko.gr> (εκπαιδευτική πύλη του ΥΠΑΙΘ).
- <http://dschool.edu.gr> (ηλεκτρονική διεύθυνση του ψηφιακού σχολείου).
- <http://ebooks.edu.gr> (σχολικά βιβλία σε απλή αλλά και διαδραστική μορφή).
- <http://photodentro.edu.gr> (επιπλέον υλικό για κάθε μάθημα. Εδώ υπάρχει αναρτημένο αρκετό υλικό και για το μάθημα των Θρησκευτικών, όπως εικόνες, ύμνοι, σχεδιαγράμματα, εννοιολογικοί χάρτες, κουίζ, κ.ά.).

Το Διαδίκτυο (Internet) είναι ένας χώρος για επικοινωνία, παροχή και παρουσίαση περιεχομένου. Θεωρείται :

- Ένας χώρος ελεύθερης έκφρασης.

- Μια συλλογή από παρεχόμενες υπηρεσίες (περιήγησης στον παγκόσμιο ιστό, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, μεταφορά αρχείων μεταξύ απομακρυσμένων υπολογιστών).
- Πηγή πληροφοριών.
- Χώρος επικοινωνίας και συνεργασίας.
- Μέσο διάδοσης των δικών μας πληροφοριών, ιδεών και δημιουργημάτων.

Τα τελευταία χρόνια γίνεται πολύς λόγος για το web. 2.0 (Κωστοπούλου, 2011; O'Reilly, 2005). Ο όρος χρησιμοποιείται συνοπτικά για να περιγράψει τη νέα «έκδοση» του παγκόσμιου ιστού το οποίο χαρακτηρίζεται από την δυνατότητα των χρηστών να γίνονται συνδημιουργοί των περιεχομένων διαδικτύου.

Η παιδαγωγική αξιοποίηση του web 2.0 μπορεί να γίνει μέσα από ιστολόγια (blogs), όπου οι χρήστες καταχωρούν περιεχόμενο, διαδικτυακές εγκυκλοπαίδειες με δυνατότητα συνεργατικής συγγραφής περιεχομένου (wikies), ιστοεξερευνήσεις (webquest), ομάδες συζήτησης (groups-google), Google earth και google maps. Ανάμεσα στις εφαρμογές των web 2.0 είναι τα κοινωνικά δίκτυα (Facebook, YouTube, Twitter κ.ά.). Περιβάλλοντα μάθησης μέσω διαδικτύου είναι: Οι μηχανές αναζήτησης (Google, Yahoo κ.λπ.), οι θεματικές πύλες, οι θεματικοί κατάλογοι, οι ψηφιακές εγκυκλοπαίδειες, οι ιστοσελίδες, blogs, forum, wiki, webquest, οι εκπαιδευτικές σελίδες, τα λεξικά και σώματα κειμένων, Google earth & google maps.

Η έκρηξη του web 2.0 και η συστηματική εμπλοκή των (ανήλικων) μαθητών κάνει περισσότερο επίκαιρους και ουσιαστικούς τους προβληματισμούς σε θέματα ασφάλειας στο Διαδίκτυο, ηθικής και δεοντολογίας (Υ.Π.ΔΒ.Μ.Θ.- Π.Ι., 2011, σ.122). Είναι αυτονόητο ότι η ευθύνη μας ως εκπαιδευτικών είναι αυξημένη σε σχέση με την καταλληλότητα του περιεχομένου που προτείνουμε στους μαθητές μας. Δεν αρκεί μόνο η εμφάνιση και η λειτουργικότητά τους, αλλά είναι ανάγκη να αξιολογούμε και το περιεχόμενό τους (αξιοπιστία, αντικειμενικότητα, καταλληλότητα για εκπαίδευση, πληρότητα, επικαιρότητα).

Μια μορφή εκπαίδευσης που κατακτά όλο και περισσότερο έδαφος είναι η "τηλεκπαίδευση" ή "εξ αποστάσεως εκπαίδευση" (distance education) η οποία "αναφέρεται γενικά σε όλες τις μορφές εκπαίδευσης κατά τις οποίες όλη ή μέρος της διδασκαλίας πραγματοποιείται σε διαφορετικό χώρο από εκείνον στον οποίο συντελείται η μάθηση, με συνέπεια όλη ή μέρος της επικοινωνίας μεταξύ εκπαιδευτικών και εκπαιδευόμενων να πραγματοποιείται μέσω ενός επικοινωνιακού διαύλου". (Υ.Π.ΔΒ.Μ.Θ.- Π.Ι., 2011, σ. 126.; Κόκκος, 2001; Κόμης, 2004). Καθοριστικό χαρακτηριστικό της είναι η απόσταση (χωρική, ψυχολογική, κοινωνική, παιδαγωγική) μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευομένου και όχι η τεχνολογική υλοποίηση της επικοινωνίας μεταξύ τους που με τη σειρά της αποτελεί ειδοποιό χαρακτηριστικό.

Ταυτόχρονα εμφανίζονται και νέοι όροι που σχετίζονται με τις τεχνολογικές υλοποιήσεις όπως:

- Η ασύγχρονη τηλεκπαίδευση :
 - ✓ Αναφέρεται στην τηλεκπαίδευση κατά την οποία η επικοινωνία γίνεται ασυνεχώς, με χρονική καθυστέρηση.
 - ✓ Τεχνολογικές υλοποιήσεις και υπηρεσίες που την υποστηρίζουν περιλαμβάνουν e-mail, forum, wikis, συστήματα / λογισμικά διαχείρισης μάθησης (moodle, e-class), ηχογραφημένα ή βιντεοσκοπημένα μαθήματα διαθέσιμα στο διαδίκτυο

(podcasting) αλλά και συνεχούς ροής και μετάθεσης στον πραγματικό χρόνο (streaming).

- ✓ Επιτρέπει εξατομικευμένους μαθησιακούς ρυθμούς και μεγαλύτερο έλεγχο της διαδικασίας από πλευράς εκπαιδευόμενου.
 - ✓ Δεν απαιτεί ταυτόχρονη διαθεσιμότητα από τους συμμετέχοντες.
 - ✓ Από την άλλη δεν είναι αλληλεπιδραστική και οι εκπαιδευόμενοι χωρίς ισχυρά μαθησιακά κίνητρα συχνά αποτυγχάνουν να πραγματοποιήσουν τα μαθησιακά έργα εντός των προθεσμιών.
 - ✓ Στην ασύγχρονη τηλεεκπαίδευση είναι δύσκολο να σχεδιαστούν και να υλοποιηθούν ολοκληρωμένες ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες και να δημιουργηθεί κλίμα ομάδας, καθώς η αίσθηση κοινωνικής παρουσίας είναι σχετικά χαμηλή.
- Η σύγχρονη τηλεεκπαίδευση :
 - ✓ Αναφέρεται σε τηλεεκπαίδευση κατά την οποία η επικοινωνία γίνεται σε πραγματικό χρόνο.
 - Τεχνολογικές υλοποιήσεις και υπηρεσίες που την υποστηρίζουν περιλαμβάνουν τηλεσυνεδριάσεις, ανταλλαγές γραπτών μηνυμάτων (chat, instant, massaning) , διαδικτυακά εικονικά περιβάλλοντα πολλών χρηστών κ.ά.
 - E-learning (ηλεκτρονική μάθηση): Είναι η διαδικασία εκμάθησης όπου η μαθησιακή διαδικασία εκτελείται μέσα από τις σύγχρονες τεχνολογίες όπως προγράμματα υπολογιστών.

Τα ηλεκτρονικά σεμινάρια γίνονται σε «τάξη». Στη μορφή αυτή μάθησης ο μαθητής:

- Έχει πλήρη έλεγχο του ρυθμού προόδου
- Έχει υποστήριξη από τον εκπαιδευτή (ή CD-ROM ή βιβλίο)
- Έχει αλληλεπίδραση με τους άλλους μαθητές και εκπαιδευτές (Υ.Π.ΔΒ.Μ.Θ.- Π.Ι., 2011, σ. 126-129).

Τέλος, μια σχετικά νέα διδακτική τεχνική αξιοποίησης διαδικτυακών πόρων στην εκπαίδευση είναι αυτή των ιστοεξερευνησεων (webquests), στην οποία θα αναφερθούμε παρακάτω.

Πρόταση διδασκαλίας με τη χρήση ΤΠΕ

ΤΑΞΗ: Γ΄ Γυμνασίου

Διδακτική Ενότητα 10: «Οι κατακόμβες: τόπος καταφυγής και μνήμης»

Προβλεπόμενος χρόνος: Μία (1) διδακτική ώρα.

Τεχνολογικά εργαλεία: Επεξεργαστής κειμένου (Word), πλοήγηση στο διαδίκτυο, λογισμικό παρουσιάσεων (Power Point).

Κριτήρια επιλογής της Διδακτικής Ενότητας.

Η ενότητα αυτή επιλέχθηκε να διδαχθεί με τη χρήση ΤΠΕ, στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου, διότι υπάρχουν άφθονες και αξιόλογες ιστοσελίδες (sites) που διαθέτουν πλούσιο εποπτικό υλικό. Έτσι, ο μαθητής θα μπορέσει να εξερευνήσει μέσω του

διαδικτύου, να παρακολουθήσει και να κατανοήσει καλύτερα τη συγκεκριμένη διδακτική ενότητα.

Η διδασκαλία θα βασιστεί στο μοντέλο των ιστοεξερευνήσεων (<http://webquest.org>). Η ιστοεξερεύνηση είναι ένα σχέδιο διερευνητικής μαθησιακής δραστηριότητας, στο οποίο οι περισσότερες ή και όλες οι απαιτούμενες πληροφορίες προέρχονται από τον παγκόσμιο ιστό (Web). Οι ιστοεξερευνήσεις είναι συνήθως ομαδοσυνεργατικές. Αποτελούν ένα σενάριο διδασκαλίας στο οποίο οι περισσότερες ή όλες οι πληροφορίες που χρειάζονται οι μαθητές προέρχονται από κατευθυνόμενη αναζήτηση στο διαδίκτυο, σε διαδικτυακούς τόπους επιλεγμένους από τον εκπαιδευτικό. Το συγκεκριμένο μοντέλο μαθησιακών δραστηριοτήτων αναπτύχθηκε το 1995 από τους Bernie Dodge και Tom March στο πολιτειακό πανεπιστήμιο San Diego των Η.Π.Α.¹ (Dodge, 1997; 2001, Φεσάκης & Δημητρακοπούλου, 2009).

Η τεχνική αυτή ενδείκνυται και για την αντιμετώπιση θεμάτων όπως ο αποπροσανατολισμός στον παγκόσμιο ιστό ή η άκριτη χρήση της πληροφορίας. Η αξιοποίηση των ιστοεξερευνήσεων ακολουθεί την προσέγγιση της οικοδόμησης της γνώσης, που υλοποιείται με τη δημιουργία δραστηριοτήτων για τη διερεύνηση ανοικτών ερωτημάτων, την καλλιέργεια αναστοχασμού και την ανάπτυξη κριτικής σκέψης από τους μαθητές, τη συνεργασία και την κοινωνική διαπραγμάτευση της γνώσης (Υ.Π.ΔΒ.Μ.Θ.- Π.Ι., 2011, σ.124).

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειώσουμε ότι οι διδακτικές δραστηριότητες πρέπει να είναι στοχευμένες και καλά δομημένες, διότι υπάρχουν διάφοροι κίνδυνοι όπως της άσκοπης περιήγησης, η αμφίβολη ποιότητα του υλικού, η απλή αντιγραφή έτοιμων πληροφοριών, ο τεράστιος όγκος της πληροφορίας κ.ά. Σε κάθε περίπτωση χρειάζεται:

- Σαφής διδακτικός στόχος
- Προγραμματισμός διάρκειας, φάσεων, τρόπου εργασίας
- Παρουσίαση αποτελεσμάτων
- Αξιολόγηση της πληροφορίας που προέκυψε και της τεχνικής.

Στοχοθεσία (Σύμφωνα με τα ΑΠΣ / ΔΕΠΠΣ)²

1. Να γνωρίσουν οι μαθητές την ιστορία των κατακομβών.
2. Να αντιληφθούν τους λόγους για τους οποίους οι κατακόμβες έγιναν σύμβολο ηρωισμού των πρώτων Χριστιανών.

¹ Η δομή της ιστοεξερεύνησης αποτελείται από τις ακόλουθες ενότητες:

- I. Εισαγωγή (ενημερώνει τους μαθητές για το περιεχόμενο της ιστοεξερεύνησης, προσπαθεί να προκαλέσει το ενδιαφέρον των μαθητών, υπενθυμίζει τις σχετικές προϋπάρχουσες γνώσεις τους).
- II. Σκοπός-Αποστολή (περιγράφεται το τελικό αποτέλεσμα, αναφέρονται τα εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν).
- III. Διαδικασία (Προσδιορίζονται τα βήματα των μαθητών, αναφέρονται οι στρατηγικές που θα ακολουθήσουν, ανατίθενται ρόλοι, χωρίζονται σε ομάδες, δίνονται συμβουλές και υλικό υποστήριξης).
- IV. Αξιολόγηση (Περιγράφεται ο τρόπος αποτίμησης της προσπάθειας και του αποτελέσματος των μαθητών και καθορίζεται ο τρόπος βαθμολόγησης ατομική ή κοινή στις ομαδικές εργασίες).
- V. Συμπέρασμα (Υπενθυμίζονται τα κύρια σημεία της εργασίας των μαθητών).
- VI. Υλικό – Πηγές (Διαδικτυακοί τόποι - άλλες πηγές).
- VII. Σελίδα του εκπαιδευτικού (Καταγράφονται οι στόχοι, ο τρόπος διαχείρισης πληροφοριών, εμπειρίες από την εφαρμογή της δραστηριότητας κ. ά.).

² ΦΕΚ τεύχ. Β' αρ. φύλλου 303/13-03-03, σ. 3907.

3. Να διερευνήσουν τις κατακόμβες και να συγκεντρώσουν ιστορικές πληροφορίες και εικαστικό υλικό (Τέχνη, Ιστορία, Γεωγραφία).

Επιμέρους στόχοι

1. Να αναζητήσουν οι μαθητές πληροφορίες στο διαδίκτυο για τα αίτια δημιουργίας των κατακομβών.
2. Να εξηγήσουν τις πρωτοχριστιανικές συμβολικές παραστάσεις των κατακομβών.
3. Να εξερευνήσουν μέσω διαδικτύου τις κατακόμβες που έχουν ανακαλυφθεί (Ρώμη, Ελλάδα, Αίγυπτος).
4. Να οικειοποιηθούν τη στάση ζωής των πρώτων Χριστιανών.
5. Να ασκηθούν σε δεξιότητες ανεύρεσης, επιλογής, διαχείρισης και παρουσίασης πληροφοριών.
6. Να ασκηθούν σε δεξιότητες επικοινωνίας και συνεργασίας.

Διεξαγωγή του μαθήματος

Η τάξη θα οργανωθεί σε ομάδες των τριών ή τεσσάρων μαθητών. Κάθε ομάδα θα επεξεργαστεί μια υποενότητα χρησιμοποιώντας το σχετικό εγχειρίδιο και τις προτεινόμενες ηλεκτρονικές διευθύνσεις. Απαραίτητη προϋπόθεση βέβαια είναι οι μαθητές να έχουν κάποια εξοικείωση με τα μηχανήματα και τα προγράμματα πλοήγησης στο Διαδίκτυο, Επεξεργασίας κειμένου (Word) και του λογισμικού παρουσιάσεων (Power Point) μέσα από το μάθημα της Πληροφορικής.

Ο εκπαιδευτικός είναι σκόπιμο να συντάξει Φύλλα Εργασίας τα οποία θα βοηθήσουν τους μαθητές στην εργασία τους. Αφού μοιραστούν τα Φύλλα Εργασίας, οι μαθητές εργάζονται με βάση τις οδηγίες που τους έχουν δοθεί κρατώντας σημειώσεις είτε σ' αυτά είτε στον Επεξεργαστή Κειμένου (Word). Αφού τελειώσει η φάση της συλλογής του υλικού, η κάθε ομάδα παρουσιάζει στην τάξη τα πορίσματα της έρευνάς της, ώστε η κάθε μια να γνωρίσει την εργασία των άλλων ομάδων. Η παρουσίαση των εργασιών των ομάδων θα γίνει είτε σε αρχεία επεξεργασίας κειμένου (Word), είτε με την μορφή παρουσιάσεων (Power Point). Οι εργασίες αυτές θα αποτελέσουν στο τέλος ένα ενιαίο σύνολο που θα παρουσιάζει ολοκληρωμένα το θέμα των κατακομβών. Αν υπάρχει η δυνατότητα μπορεί να παρουσιαστεί αργότερα και στην ιστοσελίδα του σχολείου.

Υποενότητες:

- 1) Η ιστορία των κατακομβών.
- 2) Συμβολικές απεικονίσεις με θρησκευτικό περιεχόμενο.
- 3) Μηνύματα από τα έγκατα της γης.
- 4) Η κατακόμβη του Αγίου Καλλίστου στη Ρώμη.
- 5) Οι κατακόμβες της Μήλου.
- 6) Εικονική περιήγηση στο Κολοσσαίο.

Ενδεικτικά Φύλλα Εργασίας

1^ο Φύλλο Εργασίας : Η ιστορία των κατακομβών

Θα χρησιμοποιήσετε τον Internet Explorer για να περιηγηθείτε σε κάποιες ιστοσελίδες στο Διαδίκτυο και τον Επεξεργαστή Κειμένου (Word) ή το Πρόγραμμα Παρουσιάσεων (Power Point) για να απαντήσετε στις ερωτήσεις.

Ανοίξτε τον Internet Explorer και πληκτρολογήστε τις διευθύνσεις:

Προτεινόμενες ιστοσελίδες:

- Βικιπαίδεια, τίτλος "Κατακόμβες", διεύθυνση: <http://tinyurl.com/katakombeswiki> (εναλλακτικά: <http://el.Wikipedia.org> τίτλος αναζήτησης: "Κατακόμβες"), ενότητες: 1. "Η προέλευση της ονομασίας", 2. "Η κατασκευή τους", 4. "Η χρήση τους".
- Φωτόδεντρο, τίτλος "Εννοιολογικός χάρτης: Οι κατακόμβες", διεύθυνση: <http://photodentro.edu.gr/jspui/handle/8521/1123?locale=el>
- "Οι χριστιανικές κατακόμβες της Ρώμης, Η ιστορία των κατακομβών", διεύθυνση: <http://www.catacombe.roma.it/en/origini.php>

Αφού μελετήσετε προσεκτικά τις συγκεκριμένες ιστοσελίδες να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- 1) Τι ήταν οι κατακόμβες; Δώστε μία γενική περιγραφή του εσωτερικού τους.
- 2) Ποια ήταν η χρήση τους;

2^ο Φύλλο Εργασίας : Οι κρύπτες και οι συμβολικές τοιχογραφίες τους

Θα χρησιμοποιήσετε τον Internet Explorer για να περιηγηθείτε σε κάποιες ιστοσελίδες στο Διαδίκτυο και τον Επεξεργαστή Κειμένου (Word) ή το Πρόγραμμα Παρουσιάσεων (Power Point) για να απαντήσετε στις ερωτήσεις.

Ανοίξτε τον Internet Explorer και πληκτρολογήστε τις διευθύνσεις:

Προτεινόμενες ιστοσελίδες:

- Φωτόδεντρο, τίτλος "Εννοιολογικός χάρτης", διεύθυνση: <http://photodentro.edu.gr/jspui/handle/8521/1123?locale=el>
- Βικιπαίδεια, τίτλος "Κατακόμβες", διεύθυνση: <http://tinyurl.com/katakombeswiki> (εναλλακτικά: <http://el.Wikipedia.org> τίτλος αναζήτησης: "Κατακόμβες"), Ενότητα 5: "Η χριστιανική τέχνη στις κατακόμβες".
- "Οι χριστιανικές κατακόμβες της Ρώμης, τα σύμβολα", διεύθυνση: <http://www.catacombe.roma.it/it/simbologia.php>
- Εκπαιδευτική Πύλη του ΥΠΑΙΘ, τίτλος "Κατακόμβες", διεύθυνση: <http://www2.e-yliko.gr/htmls/Fvyl/Istoria/fiiconbyzNa1.aspx>
- Φωτόδεντρο, τίτλος "Συλλογή εικόνων: Συμβολικές απεικονίσεις με θρησκευτικό περιεχόμενο", διεύθυνση: <http://photodentro.edu.gr/jspui/handle/8521/1095?locale=el>

Αφού μελετήσετε προσεκτικά τις συγκεκριμένες ιστοσελίδες να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- 1) Τι ήταν οι κρύπτες; Ποια η χρήση τους;
- 2) Με ποιες απεικονίσεις (τοιχογραφίες) ήταν διακοσμημένες οι κατακόμβες και τι συμβόλιζαν αυτές;

3^ο Φύλλο Εργασίας : Μήνυμα ζωής από τα έγκατα της γης

Θα χρησιμοποιήσετε τον Internet Explorer για να περιηγηθείτε σε κάποιες ιστοσελίδες στο Διαδίκτυο και τον Επεξεργαστή Κειμένου (Word) ή το Πρόγραμμα Παρουσιάσεων (Power Point) για να απαντήσετε στις ερωτήσεις.

Ανοίξτε τον Internet Explorer και πληκτρολογήστε τις διευθύνσεις:

Προτεινόμενες ιστοσελίδες:

- Φωτόδεντρο, τίτλος "Εννοιολογικός χάρτης", διεύθυνση: <http://photodentro.edu.gr/jspui/handle/8521/1123?locale=el>

- Βικιπαίδεια, τίτλος "Κατακόμβες", διεύθυνση: <http://tinyurl.com/katakombeswiki> (εναλλακτικά: <http://el.Wikipedia.org>, τίτλος αναζήτησης: "Κατακόμβες"), Ενότητα 6: "Οι κυριότερες Κατακόμβες".
- Ψηφιακό Σχολείο, τίτλος "Διαδραστικά Σχολικά Βιβλία", Βιβλίο μαθητή Γ' Γυμνασίου, Δ.Ε. 10, Κατακόμβες, διεύθυνση: <http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-C117/73/593,2125/>

Αφού μελετήσετε προσεκτικά τις συγκεκριμένες ιστοσελίδες να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- 1) Ποιες κατακόμβες έχουν ανακαλυφθεί στην Ελλάδα και στο εξωτερικό;
- 2) Γιατί οι κατακόμβες είναι ένα διαχρονικό σύμβολο ηρωισμού; Τι μας υπενθυμίζουν;

4^ο Φύλλο Εργασίας : Η κατακόμβη του Αγίου Καλλίστου στη Ρώμη

Αξιοποιώντας το διαδίκτυο, επισκεφθείτε την κατακόμβη του Αγ. Καλλίστου στη Ρώμη και να την παρουσιάσετε σύντομα στην τάξη.

Θα χρησιμοποιήσετε τον Internet Explorer για να περιηγηθείτε σε κάποιες ιστοσελίδες στο Διαδίκτυο και τον Επεξεργαστή Κειμένου (Word) ή το Πρόγραμμα Παρουσιάσεων (Power Point) για να απαντήσετε.

Ανοίξτε τον Internet Explorer και πληκτρολογήστε τις διευθύνσεις:

Προτεινόμενες ιστοσελίδες:

- "Οι χριστιανικές κατακόμβες της Ρώμης, οι κατακόμβες του Αγίου Καλλίστου", διεύθυνση: <http://www.catacombe.roma.it/>
- Εκπαιδευτική Πύλη του ΥΠΑΙΘ, τίτλος "Κατακόμβες", διεύθυνση: <http://www2.e-yliko.gr/htmls/Fyyl/Istoria/fiiconbyzNa1.aspx>
- Φωτόδεντρο, τίτλος "Συλλογή Φωτογραφιών: Κατακόμβες στην Ιταλία", διεύθυνση: <http://photodentro.edu.gr/jspui/handle/8521/1097?locale=el>

5^ο Φύλλο Εργασίας : Οι κατακόμβες της Μήλου

Αξιοποιώντας το διαδίκτυο να επισκεφθείτε τις κατακόμβες της Μήλου και να τις παρουσιάσετε στην τάξη.

Θα χρησιμοποιήσετε τον Internet Explorer για να περιηγηθείτε σε κάποιες ιστοσελίδες στο Διαδίκτυο και τον Επεξεργαστή Κειμένου (Word) ή το Πρόγραμμα Παρουσιάσεων (Power Point) για να απαντήσετε.

Προτεινόμενες ιστοσελίδες:

- Ιερά Μητρόπολη Σύρου, τίτλος αναζήτησης " Ιερές Κατακόμβες Μήλου", διεύθυνση: <http://www.imsyrou.gr>
- Οδυσσέας, κόμβος του Υπουργείου Πολιτισμού, τίτλος αναζήτησης, "Κατακόμβες", Κατακόμβες στην Τρυπητή, διεύθυνση: <http://odysseus.culture.gr>
- Βικιπαίδεια, τίτλος αναζήτησης "Μήλος", ενότητα 9: "Οι κατακόμβες της Μήλου", διεύθυνση: <http://el.Wikipedia.org>
- Εκπαιδευτική Πύλη του ΥΠΑΙΘ, τίτλος "Κατακόμβες της Μήλου. Συλλογή φωτογραφιών", διεύθυνση: <http://www2.e-yliko.gr/htmls/Fyyl/Istoria/fiiconbyzNa1.aspx>
- Φωτόδεντρο, τίτλος "Συλλογή Φωτογραφιών: Κατακόμβες στη Μήλο", διεύθυνση: <http://photodentro.edu.gr/jspui/handle/8521/1096?locale=el>

6^ο Φύλλο Εργασίας: Εικονική περιήγηση στο Κολοσσαίο

Ανοίξτε τον Internet Explorer και αφού μεταβείτε στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας (www.e-yliko.sch.gr) ακολουθείτε τη διαδρομή: «Υποστηρικτικό υλικό» → «Θεωρητικές Επιστήμες» → «Ιστορία» → «Πολιτισμοί Δ. Μεσογείου & Ρώμη έως τον 3ο μ.Χ. αι.», και κάνετε μία εικονική περιήγηση στο Κολοσσαίο, τόπο μαρτυρίου πολλών χριστιανών της περιόδου που μας ενδιαφέρει. Μπορείτε επίσης να μεταβείτε στην ιστοσελίδα:

Βικιπαίδεια, τίτλος αναζήτησης "Κολοσσαίο", διεύθυνση: <http://el.Wikipedia.org>

για να αντλήσετε σχετικές πληροφορίες και να δείτε φωτογραφίες. Στη συνέχεια γράψτε ένα μικρό δοκίμιο με τις εντυπώσεις σας.

Θα χρησιμοποιήσετε τον Επεξεργαστή Κειμένου (Word) ή το Πρόγραμμα Παρουσιάσεων (Power Point) για να απαντήσετε.

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση των μαθητών θα είναι στα πλαίσια της διδακτικής διαδικασίας και θα είναι πολλαπλή και πολύτροπη, η οποία στην περίπτωση της ομαδοσυνεργατικής πρέπει να αφορά τα άτομα και τις ομάδες και να αναφέρεται στις επιδόσεις, στη συνεργασία και στις μεταγνωστικές λειτουργίες για να εξασφαλίζεται η αλληλεξάρτηση (Ματσαγγούρας, 2004).

Η αξιολόγηση δεν γίνεται μόνον από τον εκπαιδευτικό, αλλά και από τους ίδιους τους μαθητές. Δεν είναι αυστηρή και δεν αφορά μόνο στη γνωστική ικανότητα των μαθητών. Πραγματοποιείται μέσα στα πλαίσια της συνεργασίας και της επικοινωνίας των μαθητών με τους εκπαιδευτικούς και αξιολογούνται όταν οι δυνατότητες των μαθητών, όπως αυτές αναδεικνύονται από τη χρήση των ΤΠΕ (Κογκούλης, 2005α). Επομένως, η αξιολόγηση των μαθητών θα προκύψει από το υλικό που παρήγαγαν, τη διαδικασία που ακολούθησαν το βαθμό της ενδοομαδικής και ετεροομαδικής συνεργασίας που ακολούθησαν, τις συνεργατικές δραστηριότητες που χρησιμοποίησαν, την αξιοποίηση του διαδικτύου και γενικά των ΤΠΕ και το αποτέλεσμα που πέτυχαν, όπως αυτό φαίνεται από την παρουσίασή του στην τάξη.

Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας θα λέγαμε ότι η ραγδαία εξάπλωση και ενσωμάτωση των ΤΠΕ σε όλους σχεδόν τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας δημιουργεί μια νέα κατάσταση. Κύρια χαρακτηριστικά γνωρίσματα της νέας αυτής κατάστασης είναι η πολλαπλότητα των επιλογών στο επίπεδο πρόσβασης σε πληροφορίες και δεδομένα, το φαινόμενο της υπερπληροφόρησης και της αξιολόγησης των πηγών της, η μετατόπιση του κέντρου βάρους της εκπαιδευτικής διαδικασίας και η μεταλλαγή του ρόλου του εκπαιδευτικού, ο οποίος γίνεται πιο απαιτητικός και πολυδιάστατος.

Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η επιμόρφωση στη χρήση και παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ κρίνεται αναγκαία για την υποστήριξη και βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου και παράλληλα ως παράγοντας εκσυγχρονισμού του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Με τη σωστά σχεδιασμένη ένταξή τους στη διδακτική πράξη μπορούν να συμβάλλουν ουσιαστικά στη διαμόρφωση ενός νέου μαθησιακού περιβάλλοντος στο οποίο ευνοείται η εφαρμογή καινοτόμων παιδαγωγικών μεθόδων, διευκολύνεται και ενισχύεται η ενεργητική –

βιωματική, η συνεργατική, η διερευνητική μάθηση καθώς επίσης και η διαθεματική προσέγγιση των διδακτικών αντικειμένων.

Οι μαθητές με την χρήση των εργασιών των ΤΠΕ μπορούν εύκολα, γρήγορα και αποσπασματικά να ερευνήσουν, να αναζητήσουν και να επιλέξουν υλικό, να προβληματιστούν, να κρίνουν και να εκτιμήσουν και να προβούν σε παραδοχές και διαπιστώσεις. Με τον τρόπο αυτό μπορούν να έλθουν σε επαφή ειδικότερα στο μάθημα των Θρησκευτικών, με τον πλούτο της Ορθοδοξίας και να γνωρίσουν τις διαχρονικές αλήθειες του χριστιανικού μηνύματος μέσα από μια βιωματική διαδικασία μάθησης που χαρακτηρίζεται από εξερεύνηση, ανακάλυψη και διαχείριση της γνώσης.

Αναφορές

- Alessi, S.M., & Trollip, S.R. (2000). *Multimedia for learning: Methods and development*. Boston MA: Allyn & Bacon.
- Bruner, J. (1986). *Actual minds, positive words*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Collins, M. & Berge, Z. (1996). *Facilitating interaction in computer mediated online courses*, from <http://repository.maestra.net/valutazione/MaterialeSarti/articoli/Facilitating%20Interactio>. Προσπελάστηκε 13/10/2013.
- Crawford, R. (1999). Teaching and learning IT in secondary schools: towards a new pedagogy. *Education and Information Technologies*, 4, 49-63.
- Dodge, B.J. (1995). WebQuests: A technique for Internet based learning. *Distance Educator*, Vol.1, No 2, 10-13.
- Dodge, B.J. (1997). *Some thoughts about WebQuests*. San Diego State University, from http://webquest.sdsu.edu/about_webquests.html. Προσπελάστηκε 14/10/2013.
- Dodge, B.J. (2001). Five Rules for Writing Great WebQuests. *Learning and leading with technology*, 28 (8), 6-9 & 58. <http://webquest.sdsu.edu/focus/focus.pdf>. Προσπελάστηκε 14/10/2013.
- Heinich, R., Molenda, M., Russell J., & Smaldino, Sh. (1996). *Instructional Media and Technologies for Learning*. Englewood Cliffs, New Jersey Columbus, Ohio.
- O'Reilly, T. (2005). *What is Web 2.0., Design Patterns and Business Models for the Next Generation Software*, from <http://oreilly.com/web2/archive/whatisweb20.html>. Προσπελάστηκε 10/01/2014.
- Vygotsky, L.S. (1993). *Σκέψη και γλώσσα*. Αθήνα: Γνώση.
- Wilson, B., Lowry, M. (2000). *Constructivist Learning on the Web*, from <http://carbon.ucdenver.edu/~bwilson/WebLearning.html>. Προσπελάστηκε 3/11/2013.
- Δανασσής-Αφεντάκης, Α. (1996). *Παιδαγωγική Ψυχολογία*, τόμ. Α', *Μάθηση και Ανάπτυξη*. Αθήνα. Εμβαλωτής, Α. (2002). *Τηλεματική, Διαδίκτυα και Κοινωνία* (τόμ. Γ'): *Υπολογιστές και Κοινωνία*, (*Information Society*). Πάτρα: ΕΑΠ.
- Καλούρη-Αντωνοπούλου, Ρ., & Σιγάλας, Χρ. (2006). *Γενική Διδακτική Μεθοδολογία-Γενικά Ψυχοπαιδαγωγικά Θέματα*. Αθήνα: Μεταίχιμο.
- Κανάκης, Ι. (1989). *Διδασκαλία και μάθηση με σύγχρονα μέσα επικοινωνίας. Από την έκφραση των προσώπων ως τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Καράμηνας, Ι. (2006). *Διδασκαλία και Μάθηση με την Αξιοποίηση του Διαδικτύου: Ο ρόλος του εκπαιδευτικού*. Αθήνα: Ατραπός.
- Κατωπόδης, Α. (2010). Πρόταση διδασκαλίας με τη χρήση των νέων τεχνολογιών της Δ.Ε. της Γ' Γυμνασίου, "Μέγας Βασίλειος: Ένας κορυφαίος Ιεράρχης", *Κοινωνία ΝΓ'* (2010), σ. 343-353.
- Κογκούλης, Ι. (2005α). *Διδακτική των Θρησκευτικών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.
- Κογκούλης, Ι. (2005β). *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.
- Κόκκος, Α. (2001). *Μεθοδολογία της εκπαίδευσης από απόσταση*. Πάτρα: ΕΑΠ.

- Κόμης, Β. (2002). (επιμ.) *Πρακτικά 2^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου «Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών»*. Πάτρα.
- Κόμης, Β. (2004). *Εισαγωγή στις Εκπαιδευτικές Εφαρμογές των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών*. Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.
- Κωστοπούλου, Φ. (2011). WEB 2.0 Εργαλεία και χρήση, *Ηλεκτρονικό περιοδικό i-Teacher*, 3, σ.68-75, από http://i-teacher.gr/files/3o_teychos_i_teacher_9_2011.pdf. Προσπελάστηκε 10/01/2014.
- Λαφατζή, Ι. (2005). *Νέες Τεχνολογίες στην εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.
- Μακρή-Μπότσαρη, Ε. (2006). "Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών", *Επιμόρφωση Στελεχών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και Εκπαιδευτικών στο ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ και το Νέο Διδακτικό Υλικό του Γυμνασίου*. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ-ΠΙ.
- Ματσαγγούρας, Η. (2004). *Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία και Μάθηση*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Μαυρογιώργος, Γ. (1999). *Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και επιμορφωτική πολιτική στην Ελλάδα. Διοίκηση Εκπαιδευτικών μονάδων (τόμ. Β')*. Πάτρα: ΕΑΠ.
- Μητροπούλου, Β. (2008). *Το Εκπαιδευτικό Λογισμικό στη διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών*. Θεσσαλονίκη: Βάνιας.
- Παναγιωτακόπουλος, Χ., Πιερρακέας, Χ., & Πιντέλας, Π. (2003). *Το εκπαιδευτικό λογισμικό και η αξιολόγησή του*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Ράπτης, Α., & Ράπτη, Α. (1998). *Πληροφορική και Εκπαίδευση, Συνολική Προσέγγιση*. Αθήνα.
- Σολομωνίδου, Χ. (2006). *Νέες τάσεις στην εκπαιδευτική τεχνολογία. Εποικοδομισμός και σύγχρονα περιβάλλοντα μάθησης*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Τσάγκας, Ι. (2006). Ο ρόλος του καθηγητή/τριας στην e-learning ('ηλεκτρονική μάθηση') και στο internet ('διαδίκτυο'). Το μάθημα των Θρησκευτικών στο σύγχρονο σχολείο. *Πρακτικά παιδαγωγικής συνάντησης 12 Απριλίου 2005 στο ΠΣΠΑ*, σ. 109-113. Αθήνα.
- Υ.Π.ΔΒ.Μ.Θ.- Π.Ι. (2011). *Μείζων Πρόγραμμα Επιμόρφωσης, Βασικό Επιμορφωτικό Υλικό*, τόμ. Α: Γενικό Μέρος. Αθήνα.
- ΥΠ.Ε.Π.Θ.-Π.Ι. (2003). *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ) και Αναλυτικά προγράμματα Σπουδών (Α.Π.Σ.) για την Υποχρεωτική εκπαίδευση*, τόμ. Α', ΦΕΚ τεύχ. Β' 303/13-03-2003, σ. 3867. Αθήνα.
- Φεσάκης, Γ., & Δημητρακοπούλου, Α. (2009). "Μοντέλα σχεδιασμού μαθησιακών δραστηριοτήτων που αξιοποιούν ΤΠΕ: Κριτική επισκόπηση", στο Κοντάκος Αν. και Καλαβάσης Φρ. (επιμ.), *Θέματα Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού*, τόμ. 3^ο, σ. 311-341. Αθήνα: Ατραπός. Ανακτήθηκε 14/10/2013 από http://wikipe.wikispaces.com/file/view/P05.2009_%CE%A0%CE%9C%CE%A3_%CE%9C%CE%A3_%CE%91%CE%95%CE%9C_%CE%A6%CE%95%CE%A3%CE%91%CE%9A%CE%97%CE%A3_%CE%94%CE%97%CE%9C%CE%97%CE%A4%CE%A1%CE%91%CE%9A%CE%9F%CE%A0%CE%9F%CE%A5%CE%9B%CE%9F%CE%A5.pdf
- Χρονάκη, Α. (2004). Ο υπολογιστής στην τάξη: Μαθητές και εκπαιδευτικοί σε νέους ρόλους, *Ζητήματα Σχεδιασμού και Εφαρμογών, Φιλοσοφικές-Κοινωνικές Προεκτάσεις*. Εισαγωγή-Επιμέλεια Ι.Ι. Κεκές. Αθήνα: Ατραπός.